

TALLINNA POLÜTEHNİK

TPI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄALEKANDJA

Nr. 28 (2149)

Teisipäev, 6. oktoober 1987

Hind 2 kop.

7. OKTOOBER ON KONSTITUTSIOONI PÄEV

§45. NSV LIIDU KODANIKEL ON ÕIGUS HARIDUSELE

Meie riigi põhiseaduses kirjandud õigus haridusele on tuntud ja teada. Kui õigusele on pake, siis õigus on hüve. Ent me ei tohi unustada, et õigus pole müstiline taevand. See on kulukas lõbu, mis nõuab rahvalt hõlgi ja vaeva — anda oma lastele haridus. Ja kui rahvas sellele ohvri toob, siis igatahes mitte selleks, et õppurid logeleda saaksid.

Kui meil poleks õigust haridusele, oleks see minugi haridustee sulgeand. Ent üldine kõrgharidus on nonsens. Kõrgkool üksi ei tee kellegi haritud inimest. Haritus on tähtsam kui haridus — kui esimesi ei jõeta, muutub teine tulutuks ja asjatuks ajaraikamiseks.

Meie riik ei saa küttuda pillava rikka kombel. Meie maal tuleb veel palju ja senisest tšiseemalt suurenda selle ala, kuidas hariduse ja harituse äärmuseni suurendada vastavalt liituda.

Haritus on mõeldamatu eneseharimiseta. Ma ei oska öelda paremat kui Hendrik Allik oma haridustee kohta «Eesti Kommunisti» kahekandis numbris:

Peamised koolide reformimise ajajärgul räägitakse palju õpetamise meetoditest, õpikust, kooli ja kogu koostööst noorsoo harimisest jne. Nähtavasti on see kõni vajalik. Õppimise esimene eeltingimus on aga õpilaste õpitah, mille puudumisel kõik muu tää on tüttne. Peamine informatsiooni hankimise vahend on praegu veel kirjavara, kuid vahel tuleb õppida ilma sellelgi... Minul on olnud elus perioode, kus on tulnud elada pikki aegu ilma raamatute ja kirjataveteta. Ei saa aga takistada inimest mõtlemast...»

Peamine on mõlemiskunsti omandamine. Kui see saab selgeks, kaotab ehk ka õir hariduse ja harituse vahel oma teravuse.

RAIVO KORM (LE-31)

1. Õigus haridusele kujutab endast iga kodaniku õigusi ja võimalusi omandada soovitud haridus. Kõikidel on see võimalik olenevalt võimest, tahtest, huvidest... See on üldine jutt, lihasid sõnad. Nende taga näen õppimist formaalsust. Ma mõtlen just keskkooli, kus lihtsalt veetakse õpilasi läbi. Ka kõrgkoolides on palju neid üliõpilasi, kes ajavad lihtsalt diplomit teha, mitte teadmisi. Koolireform püüab seda küll välja juurida, kasvata häid töölisi, kuid esialgu pole erilisi tulemusi veel näha.

2. Minu haridusteed määrab suure osas muudugi võimalus, et haridust saab tasuta. Ent selle tagajärjel on välja kujunenud hinnatele, eksamitele õppimine: tähtis on saada korralik hinne, see näib olulisem kui saada tulevaseks tööks palju teadmisi.

3. Kui oma eriala uuritakse veel sügavuti, siis teisi, kõrvalisemaid aineid võetakse kui mõõduvaid: hea kui tead, parem kui ei tea! Muudugi ei saagi kõiki aineid stabiilselt sügavuti uurida. Mõnest aimest tahaks võimalikult rohkem teada saada, teistes piisab vaid loengukonspetsidest.

4., 5. Õigus õppida kujutab endast osaliselt ka kohustus õppida, et kasvata da tugengites (ja õpilastes) kohusetundlikkust, mida läheb vaja igal ajal. Kuid selle kohustusega on minu arust mindud liiale. Igapäevane pikki tunde auditooriumis istumine on nüris-tav. Paljud istuvad lihtsalt selleks, et poleks puudumisi. Kui aga õppetööst osavõit (muudugi kõrgkoolides, mitte keskkoolis, kus ainehuvi pole veel täielikult välja kujunenud) oleks vabam, võiks auditooriumis manastatud aja asemel ennast harida, omandada oma huvialal sügavamaid teadmisi. (Üliõpilaste arv loengus jääks siis küll väheseks.) Aga ei või kindel olla, et kõik vaba aja sühipäraseid ära kasutavad, võibolla raiskavad «elutülikooli peale». Kasu võiks minu arust olla individuaalgraafikust. Või on tänapäeva teaduse tase nii kõrge, et n.ö.

erakuna pole see omandatav? 6. Õigus haridusele on meil isegi liialt tagatud. Kui haridus on nii kättesaadav, muutub ta igapäevaseks, tülikaks. Võtame näiteks 8 klassi haridusega töölise: ta oskab oma tööd, tal on kogemusi, kui vaja, õpib juurde. Tal on põhi-ai, ta on oma ala meister. Panneme talle vastu meie põlvkonnast kõrgharidusega noore spetsialisti oma «suurte ja laiahaardeliste teadmistega». Teooriat ta ehk oskabki, kuid praktika on null. Tema hakkab juhtima neid kogunud töölisi. Ta võib neile küll korralda seda, mis talle koolis õpetati, kuid tööd teha ei oska.

OTTO PIKKOV (elektroonika kateedri dotsent)

1. Nõukogude Liidus on õigus haridusele tagatud nii poliitiliselt kui majanduslikult, s.t. kui inimesel on püüd hariduse järele, siis on tal võimalus seda ka saada.

2. Oma haridusteed alustasin hoopis teistes tingimustes. Ka kodanlikus Eestis oli põhiseaduses deklareeritud õigust haridusele, kuid majanduslikult oli garanteeritud ainult alg-haridus. Kesk- ja kõrgharidus oli tasuta. Mul selle jaoks raha ei olnud ning tuli püüda vaid tööstuskooli õhtuste klassidega. Keskhariduse, eriti aga kõrghariduse omandamine sai võimalikuks alles peale sõja lõppu, nõukogude korra tingimustes.

3. Tööpöolest on meil kõikidel soovijatel võimalik omandada vajalik haridus. Riiklik haridussüsteem tuleb kodanikele selles suhtes igati vastu. Haridus on tasuta, et ta oleks ka majanduslikult kõigile

1. Kuidas mõistate õigust haridusele?
2. Kujutab endast määratud ja/või määrab see õigus Teie haridusteed?
3. Kas õigus haridusele tähendab Teie jaoks ainult kohustuslike koolitööde tegemist või sunnib ka eneseharimisele?
4. Kas õigus haridusele = kohustus õppida? Või mõistate seda laiemalt?
5. Kas õigus haridusele = õigus kõrgharidusele?
6. Kas õigus haridusele on meie maal küllaldaselt tagatud? Milles näete puudujääke?

kättesaadav. Siit tuleneb üks teatud hüperboolne suhtumine haridusse: kuna see on tasuta, on mõnel tekitanud arvamine, et hariduse väärtus on langenud ning polegi eriti vaja pürgida selle omandamisele.

Nagu teada, on meie riigis viimasel aastakümnel mõnevõrra vähenenud summad hariduse, s.h. kõrghariduse jaoks. See on viinud hariduse materiaalse baasi nõrgenemisele ning nähtavasti ka hariduse kvaliteedi mõningale langusele. See väljendub ruumide ja laboratooriumide sisseseade vananemises, õppejõudude õppekoormuse kasvamises ning pole jätnud oma negatiivset mõju avaldamata.

Viimastel aastatel on partei ja valitsus võtnud vastu uued suunad kesk- ja kõrghariduses, mis peaksid tagama hariduse kvaliteedi paranemise. See on väga vajalik ja oluline, siis on tagatud õigus haridusele nii poliitiliselt, majanduslikult kui ka kvalitatiivselt.

INDREK REILI (LE-31)

1. Enamus ilmselt lähtub maksimaalse hariduse omandamisel põhimõttest — kes soovib, see proovib. Et haridus on põhimõtteliselt meie ühiskonnas tasuta, võivad paljud mõelda: miks maksta oma aju ja ajaga, sest soovitud eriala omandamine kõrval tuleb meelde jätta palju soovimatut? 2. Ilmselt oleks mu haridustee suurelt osalt samaks jäänud.

3. Et omandada mingis õppeaines teadmisi (selline soov mul on), tulerr siiski tegelda ka enesetäiendamise-ga. Vähemalt praktika on tehnoloogil enamasti ligihedane nullile.

Õigus valida õppejõudude ja ainate vahel, mitte ainult eriala. Mõnes aines tunneb üliõpilane end liiga nõrgalt, teises liiga tugevalt. Valitud ning omandatud ained võiks märkida diplomisse ning sellele vastavalt nimetada saadud eriala.

PIIETER LAIBO (filosoofia-kateedri juhataja)

1. Ei üksikisikud ega reeglina perekondki suuda nüüdisühiskonnas individuaalse (või perekondliku) töö vormis kujundada sellist inimest, keda uus ühiskond vajab. Nüüdisinimest vormitakse vastavates erinstitutsioonides — haridussüsteemis. Õigus haridusele on institutsionaalselt tagatud õigus olla kujundatav, haritav, õpetatav ja õppiv, kui riiklikes normides ettekirjutatud tingimused on täidetud ja kui mõni nendest normidest vastupidist ette ei näe.

2. Õigusühiskonnas määratakse õiguslikult vaid hariduse formaalloomika; tegelikus ühiskonnas allub ka haridusvaldkond dialektilisele loogikale. Minu haridustee sirgemaad lõigu on viimasena, kõveramad esimesena nimetatud loogika määratud.

3. Nii seda kui teist; ja eks ole kohustuslikki koolitöö üks eneseharimise vorme. 4. Eks õigus haridusele ole ikka õigus õppida. Kohustus on välismõjule viitav termin. Kohustus õppida võib olla ka seal, kus õigust õppida ei anta. 5. Õigus haridusele on ka õigus haridusvõimaluste valikule, näiteks üld- ja erihariduse suhte valikule. Produktiivse teadlasõppejõu hariduse lõpetab aspirantuur, aga seegi vist vaid suhteliselt ja ajuti-selt. 6. Õiguse tagab küllaldaselt vaid formaalne, kirjapandud õigusakti ülearuseks muutumine. Mõelgem vaid praegu toimuvale sotsiaalse hierarhia kujunemismehhanismile ning vist on selge, kellel on rohkem reaalselt võimalusi saada näiteks maailmast tippharidust: kas maalikateedri professori õepojal või pagana ilusti joonistaval alutaguselasel.

HEIKI LIISER (LE-31)

1. Õigus haridusele on suur õigus, kui teda kasutatakse täpselt nii, nagu ta konstitutsioonis kirja on pandud. Kuid paljudes kohtades on see üle läinud lihtsamale terminile: õigus diplomile. 2. Tänu haridusõigusele olen TPIs. Kuna kõrgharidus pole tänapäeva palgasüsteemi juures stiimuliks, jääb üle kasutada õigust ja võimalust õppida. 3. Kohustuslik kooliprogramm sunnib uurima asju, millele muidu poleks tähelepanu pööranud. Sealt võib leida midagi ka enda jaoks, mis ei pruugi alati kooliprogrammiga ühtida. Sellega võib kannatada eksamihüme, kuid see pole võrreldav hea enesetundega, mis tuleb endale mõne asja selgestegemisest. 4. Mõnes mõttes olen nõus, et õigus haridusele = kohustus õppida. Esimene on seotud teisega ja ega ilma kohustuse-ta küll ei viitsiks õppida. Nii et õigem oleks: õigusest haridusele tuleneb kohustus õppi-da. 5. Konstitutsiooni järgi on võrdus õigus haridusele = õigus kõrgharidusele õige. 6. Üliõpilaste peaks olema

GARANTII RAAMATUKOGUST

ESMAKURSUSLASED!

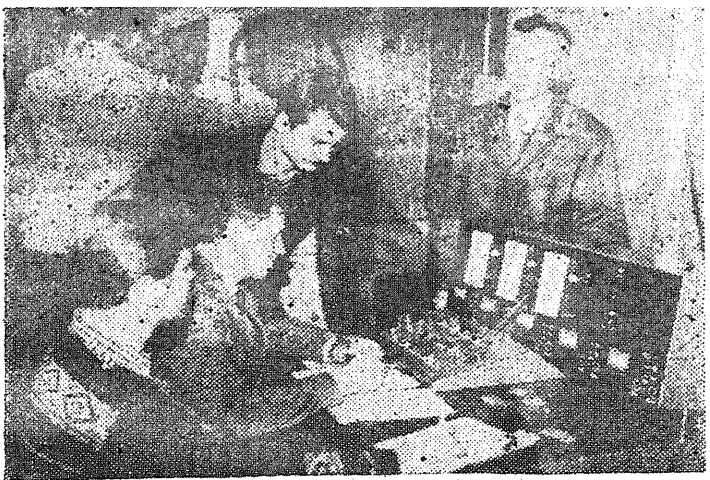
Olete astunud kõrgema erihariduse omandamise teele, kus teie targaks teekasulaseks jääb ja jälle on raamat. Siiani hopitses kool selle eest, et teil igathei oli igas aines oma õpik. Instituudis on sootuks teine olukord. Te peate ise endale muretsema vajalikud õpikud ja palju muudki kirjaandust. Siinjuures on teile abiks instituudi raamatukogu.

TPI Teaduslik Raamatukogu on kaasaegne suurraamatukogu mitmete laenuus/teeninduspunkti-de, lugemissaalide ja teatmekirjanduse kogudega. Instituudi raamatukogu kirjavara põhiosa moodustab tehnika-, täppis- ja ühiskonnateaduste-alane õppe- ja teaduskirjandus. Peale raamatute, mis aitavad teil elukutset omandada, pakume teile lugemisvara ka silmaringi avardamiseks. Oma huvialaste tead-

miste süvendamiseks võite meilt lugemiseks saada aime-, ulme-, ilu-, spordi- ja kunstikirjandust, mitmesuguseid ajakirju nii eesti, vene- kui ka võõrkeeltes. Praegu on meil üldse üle 1,1 miljoni trükise. Ajakirju leidub üle 2000 nimetuse. Peale raamatute, ajakirjade ja käsikirjaliste tööde on tehnikakirjanduse erilaadi-de kogud: riiklikud standardid, ehitusnormid, hinnakirjad, tootekataloogid jne. Meie kogud ja lugemissaalid paiknevad kolmes kohas: Müstamägi, vanalinnas ja Koplis. Arvatavasti on teie esimene küsimus meile: kust ja kuidas saab õpikuid? Õppekirjandust saate koju laenata ainult õpikute osakonnast Lai tänav 5. Siit saate ka lugejapileti, mis annab teile õiguse kasutada raamatukogu kõiki teeninduspunkte/osa-kondi ja lugemissaale. Kahjuks

peate arvestama seda, et õpikuid kojulaenuutamiseks igapäevale ei jätku. Kui raamatupoest osta ka ei ole, siis jääb teil võimalus töötada õppekirjandusega lugemissaalides: Müstamägi (peahoone juures ja 2. ühiselamus), õpikute osakona lugemissaalis (Lai 5) ja Koplis majandusteaduskonna raamatukogus. Esimesed õpikud saate laenata niiõelda organiseeritud kogu õpperühmaga vastava graafiku alusel. Kuupäev ja kellaaeg teatatakse teile neil päevil. Ajakirjade, teadus- ja muu kirjanduse ning üldse raamatukogu kasutamise võimalustest kuulete ja näete meie esimesel kohtumises. TULGE TEIE ÕPPERÜHMALE ETTEANTUD AJAL LAI 5 II KORRUSELE, KAASAS FOTO LUGEJAPILETI TARVIS!

I. KAASIK

§40. NSV LIIDU KODANIKEL ON ÕIGUS TÖÖLE

«KAARDIVÄELASES»

olid vanad tuttavad ees. Jaanuarist sinna esimeheks suunatud Auts Turb oli enne ATK peasergeetik ning sidepidaja rajooni ja TPI vahel. (Instituudipoolset sidepidajat ei tea ning kuna ka rajoonipooline suunati tootvale tööle, pole sidemete lõvenemine ime.)

Kolhoosis on lõuna seadus ning esimeest tuli pool tundi oodata. Täpselt paras aeg meilegi lõunatamiseks Ahula söökles.

«Kaardiväelases» oli kaks kombaineri ja kaks kuivatajat. Paaris vana olja ja uustulnuk.

A. Turb: «Oleme poiste loonud võimalikult head tingimused, nad olavad uues majas ja võivad igal õhtul vannu minna kui tahavad.»

Tipikad koristavad otra. Aga ringsõidu ajaks olid nad seda vähe võtta jõudnud: «Kaardiväelases» on vaja hästi küpset otra, et müüa see Saku õlletehasesse. Igal juhul töötasid poisid tubliult, vist teades töö eesmärki. Rukkisse põinud neid veel lastud, seal töötasid oma kogenud mehed. Põldu mööda sõitis ka üks «Don» — uus kombain, mille kiidetud kabini ka Aadu Talts ära proovis.

Põllul ajasime juttu Raivo Sonnega. «Hästi läheb, 13 tonni täispäev. Ainult masin on vana, remondi peale kulub tundkaks päevas.»

TAGASITEEL

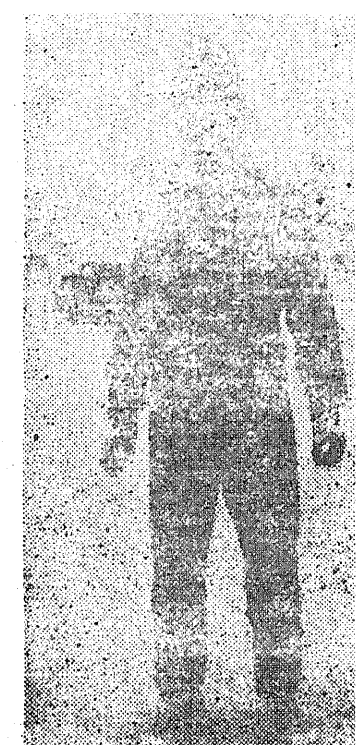
näris kogu buss rukkiteri. Igast peast saab umbes 40 tera, niisiis hävitasid kuus linnaimeest selle käigu jooksul 9600 tera tulevase aasta saagist.

Kaasa sõitis LII SAMMLER

pidevat noort tööjõudu. Kasper Operi seletust mööda on kolhoos viimase viie aastaga muutunud ääremaast keskmiseks majandiks, kaldub juba tugevamate poole.

Kuna tee kärke jäi Anton Hansen Tammsaare kodumuseum, keeras buss sinnagi sisse. Inspektor Stoppe koos oma kahe lapsega kuulab ära noore direktori Juhan Sihveri podetunnise ekskursiooni Eesti rahva kultuurirükku.

Mõni päev varem oli muuseumi tee kärke veel üle mehe pea ulatav rukkivälj. 26. augustil seda enam ei olnud, ju olid TPI poisid selle juba ära lõiganud ja kuivatunud. Kaasas kohustus tervitada kaicedrijuhatajat, andis Aadu Talts korralduse võtta suund «Kaardiväelasesse».

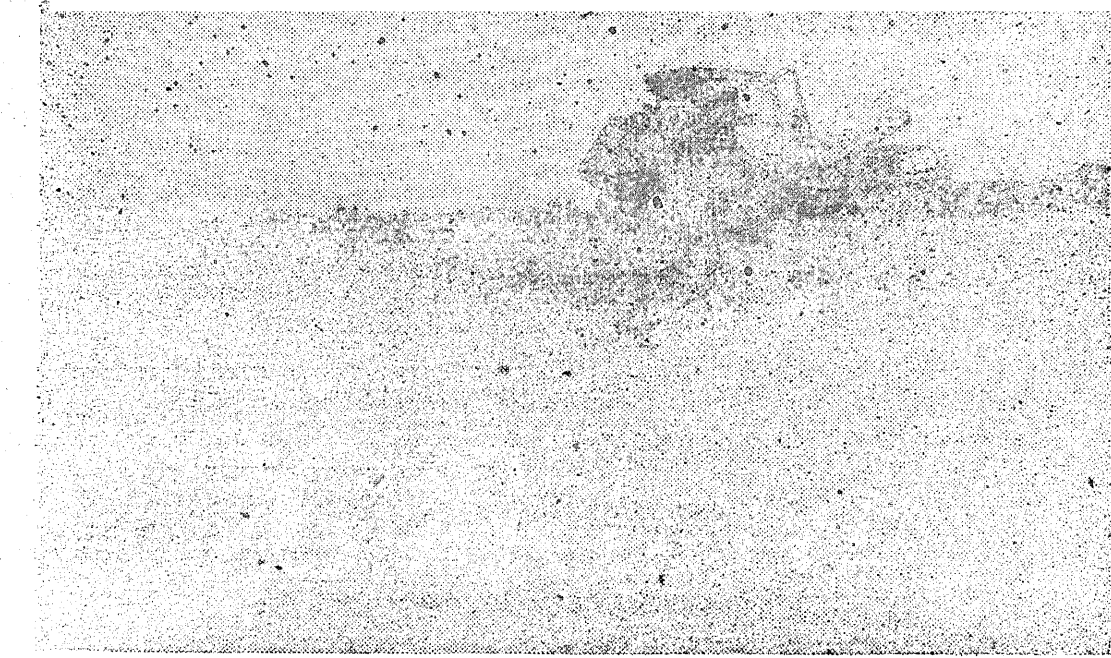
● Ott Licht: «Tervitage kaicedrijuhatajat!»

● Aadu Talts: «Kas kombainist käib jõud üle?» — Raivo Sonne: «Iga paari tunni tagant vajab remonti.»

● Kogu reisiseltskond Tammsaare-nimelise kolhoosi töökoja ees.

«Praegu on maa nii märg, et ei kannata ei kartuli- ega teraviljakombaine.» Seldi nädala algul raadios. Selle repliigiga pandi kõkku sügis ja juulise lõppunud suvi. Ent läheme siiski korraks tagasi augustikuusse ja Paide rajooni põldudele, kus töötasid TPI kombaineriid.

26. augustil sõitis Paide rajooni ATK maja ette hali TPI märgiga nitsa-buss. Oma kombainipoiste tööd tulid vaatama TPI parteikomitee sekretär AADU TALTS, komsomolisekretäri asetäitja KATRIN HAN-KO ning TPI-d inspekteeriv ülemnõukogu ministri abi töötaja ALEKSANDER STOPPE. Pärast mõningast ootamist-otamist liitus seitseksonnaga ka TPI kombaineriite pealik JUHAN VREIMANN.

ATKS

arutati veelkord läbi lepingu-suhteid. 1979. aastal sõlmitud Paide rajooni ja TPI šeflus-lepingu järgi ajab instituut rajooni tööjõu ja tehniliste lahendustega (n Paide linna soojusbilanss), rajoon aga instituuti materiaalsest. Niisiis: Paide ATK esimehe Vello Vilu poolt tipikooli talvekartal, TPI poolt tööjõud.

V. Vilu: Rajoon saab rohkem kui annab. Tööjõud on alati kohal olnud, te olete meid aidanud, nii rajooni kui majandeid eraldi, tehnikatead-mistega. Meie oleme väga huvitatud suhete jätkamisest. Mida soovite meie poolel veel?»

A. Talts: «Kui tudengid töötavad ja saavad raha pluss moraalse stiimuli, on ju hea küll. Aga suhete laiendamise küsimuse katsume TPIs omalt poolt läbi mõelda.»

Leping sai alguse vastastikustest töösidemetest: juba aastaid on TPI poisse Paide rajooni sügistöödele suunatud. Algul oli asi elav, vahetati delegatsioonide, toimusid kohtumised. Sidemeid õhutasid instituudi poolt toleaeagne komsomolisekretär Raivo Vihvelin, Paide rajooni poolt ELKNÜ rajoonikomitee esimene sekretär, TPI kaugüliõpilane Leho Lugna. Seitse aasta eest võeti tööle esimene TPI kombaineriite rühm. Kombaini-õpetust anti neile Järva-Jaani kutsekeskkoolis (praegu Türi NSTs). Algul olid ainult kombaineriid, hiljem lisandusid ka lüpsjad ja viljakuivatajad.

Praegu koristavad TPI kombaineriid 8–10% Paide rajooni viljast. Tänavu oli rajoonis 30 TPI kombaineriit, peaaegu igas majandis mõni. 21 neist olid esimese aasta mehed, ülejäänutel kogemusi rohkem. Parimad firmad on aastast aastasse olnud Türi NST, «Oktoobri» kolhoos, Alliku sovhoos, ka «9. Mai» ja «Kaardiväelane». Enamasti tähavad tööjõudu keskmised majandid;

parimad tulevad ise saagikoristusega toime, kehvematel pole poistele masinaid ega palka anda.

Tänavuse rühma brigadir Juhan Vreimann: «Me ei käi EÜE alla, oleme brigadid, 2–3 igas majandis. Pole ju kolhoosi, kuhu oleks vaja korraga 30 kombaineriit. EÜE-elust nagunii midagi välja ei tuleks. Võibolla vihmaga proovime midagi koos teha. Poisid on töö ja raha peal väljas.»

Juhan Vreimann ise töötas Türi NSTs ja oli üks selle suve tublimaid kombaineriite. Tõsi, ka ilm oli NST vastu küllalt viisakas, mis võimaldas saada üsna hea saagi. Niisiis,

NSTs

olid peale Juhanit veel Teet Parring ja Arvo Konk. Keskuses teati tipikaid küll, osati nende elukohta juhatada.

«Kui keegi ka ei tea, kus tipikad on, siis küsige seda maja, kus Kogermann Aadi elab.» soovitati. Ei olnud Aadi järgi vaja küsida, teati miigi. Ainult tolle juhustlikult päikeselisel päeval poisse loomulikult kodus ei olnud. Ikka põllul.

Juhan Vreimann teadis seda põldu, kus töötamas Arvo Konk. See oli nende põld, kahekesi puhtaks võetud. Teet Parring oli teises osakonnas ja kuuldavasti esimesed nädalad peaaegu kogu aja remondis. Mis parata, ei tunne veel kõiki kombaineriite tujusid! Mis sest, et aasta-paar tehnikakooli sel-jataga.

● Juhan Vreimann oma põllul.

Ons tipi haridusest kasu ka kombaineriina?

J. Vreimann: «Meesutan hardusega tugevusõpetuse ja teoreetilise mehaanika kursust... Ikka on kasu. Süsteemi taipad ja mõni asi on ka majandimeestele selgeks tehtud.»

Tema lõpetas kolmanda kursuse, võib nii öelda küll. Esimese aasta mehed arvavad pigem: «TPI ei loe siin midagi. Nii palju oskad, kui ise teinud ja näinud oled.»

BUSSIS

Paidest keerati bussi nina Tammsaare poole. Plaanis olid Tammsaare-nimeline ja «Kaardiväelase» kolhoos. Vahepeal arutati ka lepingu edasist saastust.

Ilmselt on praegu suhete säilitamisest huvitatud eelkõige rajoon. Ent põllumajandus-rajooni juhid ei oska vaadata asju kõrgkooli poolt ega välja mõelda, mida pakkuda. Komsomol teab paremini: tal on vahel külalistele programmi koostada tarvis, ja miks mitte näidata mõningatele välismaalastele (või vennasrahvaste esindajatele) Eesti maaelu. Igatahes leppisid TPI komsomoli assekretär Katrin Hanko ja ELKNÜ Paide rajoonikomitee II sekretär Kasper Oper põhimõtteliselt kokku.

Sefluleping kehtib tervele rajoonile, mitte ainult põllumajandusele. Miks mitte otsida liitlasi rajooni tööstusest (annab ju TPI eelkõige tööstusspetsialiste), noortest spetsialistidest või veel kellegi hulgast? Kuigi Paide rajooni tööstus on suhteliselt nõrk — on ju ka ehitusorganisatsioonid: MEK, KEK, KETE, REJ jt.

TAMMSAARES

Keskuses ning uue kauplus-söökla juures põlnud kedagi. Esimese Ants Nõlve ootas tulijaid töökoja ees.

Tammsaare kolhoos on tänavu kõige arvukamalt varustatud: hingekirjas viis poissi ja kaks tüdrukut. Kohal kõiki põlnud, üks noormeest õiendas veel instituudi juures kevadisi võlgu.

Esimees kiitis poisse hea töö eest ja nuias kohe nad ka septembriks välja: 26. augustil oli majandis koristatud vaid veerand teraviljast.

Töökoja juurde juppe tooma tuli ka üks kombainipoisse, Ott Licht.

«Meie võtame kuivematel põldudel, seal on kergem. Masinad ei piisi päris korras, tehnobi sõidab põllul kaasa. Nüüd tulebki jälle kombaini natuke putitada hakata.»

Tammsaare-nimelisel kolhoosil on TPI poistest stuur abi. Ent viimase 4–5 aasta jooksul on majand juurde saanud ka

«LÄKSIN KOSMOSESSE KUI TEHNİKAINIMENE TAGASI MAALE TULIN HUMANISTINA.»

Edgar Mitchell kõne

«Teie institut on tehniline õppeasutus. Ma ise olen saanud hariduse kahes tehnilises kõrgkoolis USA-s. Olen olnud mereväehuviiser 20 aastat, katseandur ja kosmonaut. Täna aga ei tahaks ma teiega rääkida mitte tehnikast, vaid pisut teistlaadi asjadest. 16 aastat olen ma esinenud väga erinevate auditooriumide ees, üle terve maailma ning ma olen märganud, mida ma elasin läbi ennast, et üks esimesi ja sagedamini esitatavaid küsimusi on — millised tunded valdasid Teid Kuul olles? Alles seejärel ollakse huvitatud minu tehnilisest kütjest.

Ajapikku õppisin ma seda küsimust ennetama, püüdes oma jutu algul edasi anda neid tundeid, mida ma elasin läbi lennul Kuule. Ma võin teile rääkida küll vaid isiklikust kogemusest, ent taolised tunded

olid meil kõigil, kes me osalesime astronautika programmis. See, mis me läbi elasime, on põhjustanud suuri muutusi meie suhtumises Maasse, inimkonda ja ta tulevikku. Meid kõiki haaras lausa isalik õrnutsetunne selle pisikesse planeedi suhtes ning soov kaitsta nii teda kui ka kogu ta elanikkonda. Me mõistsime, et kui kõik inimesed, eriti meie valitsuse juhid saaksid näha kõike seda, mida nägime meie, võiksime me praegu elada hoopis teistsuguses, paremas maailmas. Ma läksin kosmosesse kui tehnikainimene, tagasi Maale tuln humanistina.

Kosmoselendude ajal on meil kõigil täita väga mahukad programmid — 120% meie ajakavast on ära planeeritud ning et toime tulla kõigega, mida meilt oodatakse, oleks vaja

töötada kiiremini, kui see on tegelikult inimvõimete piires võimalik. Selles ees polnud ka meie lend mingi erand. Meie käsutuses oleva 34 tunniga oli vaja ära teha 36–37 tunni töö. See tähendab — meil ei olnud aega ei mõtlemiseks oma tunnete, ei filosoferimiseks ega romantikaks. Ja ometigi kogesime me kõik midagi, mis on jäänud meile väga oluliseks tänase päevani.

20. sajand, kiiret võidukäiku tegeva tehnoloogia ajastu, on tunnustajaks muutustele, milliseid maailm pole varem kogunud. Hetk, mil HOMO SAPIENS planeedilt Maa esimest korda tungis maailma-ruumi, uuris püükesüsteemi ja tundis jalge all teise planeedi pinda, on meie planeedi evolutsioonilises ajaloo kindlasti sama oluline ja tähendusrikas kui too kauge aeg, mil maailmamerest esimesed asukad tulid kuivale maapinnale. Meie planeedi inimkonna edasine arengutee peaks rüüüd, kus me oleme suutnud end lahti rebida Maa külgetõmbejõust ja ületanud gravitatsiooni barjääri, märgatavalt erineva varasemast.

Teadlaste, antropoloogide ja ajaloolaste arvamus on filosoofia aja üle, mil esimesed elusolendid tulid merest maale, kuid antud hetkel on just HOMO SAPIENS see, kes loob ajalugu, mis kas siis saab (või ei saa) olema meil tulevaste põlvkondade valduses. Just meie vastutame planeedi Maa tuleviku eest. Meie kasutada on tehnoloogiad, mis muudavad meid kas kõige ohtlikumaks või kõige heasoovlikumaks liigiks, oma koodiplaneedil. Meil, inimestel, on suurem mõju Maa tuleviku

üle kui kogu ülejäänud loodusele kokku.

Olles edukalt sooritanud Kuul meile ettenähtud programmi, juhtus minuga midagi isna ootamatut. Kui ma siis vaatsin sellele imeilusale pisikesele sinist värvi planeedile miljardite tähtede taustal — ise nii tibatilluke, habras ja väärtuslik määratus universumis, tundus mulle nagu oleks iga täht ja iga planeet, mida nägin, midagi äärmiselt intimitset, isiklikku, olulist. Ma tundsin, et me olime osa ühest ja samast reaalsusest.

Kõik see, mida ma teadsin loodusest enne, oli äkki pea peale pööratud ning mul on võinud 16 aastat aega mõistmaks, mis siis tegelikult juhtus tookord lennu ajal. Ma olen saanud hariduse kui teadlane, ent pilt, mis avanes mulle kosmoses viibides, ei sobinud kokku sellega, mida mind oli õpetatud uskuma.

Olen püüdnud leida reaalsuse ridadeid, mis sobiksid kokku minu isikliku kogemusega, olen uurinud paljusid filosoofia koolkondi ja erinevaid religioone. Üht-teist olen leidnud, ent kusagil pole tervikuna väljendatud minu arusaama reaalsusest.

Juba Platoni ja Aristotelese aegadest peale on toimunud võitlus kahe erineva filosoofilise suuna — materialismi ja idealismi vahel. Descartes oli esimene, kes püüdis neid suundi ühendada ning väitis, et hing ja keha ei asu mitte eraldi, vaid moodustavad ühtse, püsiva terviku. Taoline arusaam oleks meile väga vajalik ka tänapäeval, mil teadus areneb palju kordi kiiremini kui meie teadmised iseendast ja sellistest väärtustest nagu

ausus, tõde, rahu, õiglus, armastus. Ometi on need tunded kõige väärtuslikumad, mida inimkond eales võib kogeda.

Kui me tahame luua ühiskonda, mis oleks suuteline säilima ka tulevikus, siis esimene tingimus on: juba täna õppida tundma iseennast. Me ei tohi enam lubada relvade kasutamist riikidevaheliste konfliktide lahendamiseks. Pole võimalik luua üha võimamaid teineteise hävitamise süsteeme ohuta hävitada ka meid endid.

Inimkonna valikust sõltub Maa tulevik ja me peame seda tunnustama, kui tahame säilitada planeedi valtseja rolli ning luua helge tulevik meie järglastele.»

E. Mitchell filosoofilised mõtted haarasid kaasa ja ärgitasid esitama mitmesuguseid küsimusi:

● Kui suurena tundus Maa? Umbes kahe Kuu mõõtmetes ning sinivalge.

● Kas nägite UFOs? Ei näinud, ja meile ei jäänud Kuule ka mingeid väikesi rohelisi mehikesi nagu ulmejutudes, kuid mõlevaid olendeid võib olla, me ei ole ainukesed.

● Kas Kuul oli neid? Ei olnud, kuid ega meiega ole eriti targad.

● Kas kompuutritei baseeruvad süsteemid saavad inimesele ohtlikuks? Inimesed, kes nende eest vastutavad, võivad nad muuta ohtlikuks.

● Kas Te usute üleloomulikke jõude? I believe in deeper power.

Prognoos

Kust küll tulid kallid sajad
Suure rahvapühi eel,
Meie maile häda vajus
Mädaneb kõik tema teel.

Sodu saadetud vist Moskvast
Et kõik vana maha ühta,
Aga aimata ei oska
Onnestub või tüheb luhta.

september '87
ANDRES & HEIKI
LR-31

ENSV Hüdrometeokeskuse
teafel kujundab ilma Eestis
tsükli edelaserv. Ohurõhk
tõuseb vähehaaval.

KONTSERDID

8. OKTOOBRIKELL 18 on
TPI aulas Leningradi heiloo-
ja ja laulja Aleksander Dolski
kontsert.

14. ja 15. OKTOOBRIKELL
18 esineb TPI aulas rahvus-
vahelise konkursi laureaati Val-
entina Ponomarjova. Kavas on
vanemad ja uemad romansid.

Pääsmed müügil ühingu
«Teadus» A-V-139 ning TPI
komsomoliteeride A-II-127.
Info telefonil 53 23 29.

JUUBELISPORT RIIS

Riia Polütehniline Instituut
pühendas oma aastapäevale
paljude ürituste seas ka kõrg-
koolidevahelise sõpruskohtu-
mise kergejõustikus. Osa võt-
tis palju instituute: Vilniuse,
Kaunase, Minski, Daugavpils,
Kišinjovi ning muidugi ka tei-
sed Riia kõrgkoolid. Küllakute-
se sai ka meie instituut.

Vaatamata külmale ilmale
ja hoovihmadele kulgesid
võistlused hästi. Osavõtjaid oli
rohkesti, seetõttu konkurents
pingeline.

TPI võiskonnal läks hästi,
peaaegu igal alal jõuti esikoht-
misse. Tulemused polnud
just rekordilised, ent see pol-
nudki võistluste eesmärk, toi-
mus ju sõpruskohtumine.

N 100 m II Katrin Kuningas

12,9 (12,4); 200 m III Katrin
Kuningas 27,2 (25,6); 400 m IV
Tiina Sein 1,04,2 (1,00,1); 100 m
tõkkeid II Marit Lepp 15,5
(14,9); kõrgus III Marit Lepp
1,65 (1,75); kaugus III Taimi
Mõlder 5,09 (5,51); kuul III
Marilyn Krell 8,39 (12,10); oda
III Marilyn Krell 31,08 (45,34);
4x100 I TPI (Lepp, Sein, Mõl-
der, Kuningas) 52,8 (50,9).

M 100 m VI Jaak Puskar
11,8 (10,8); 200 m III Tõnu
Tšernaut 22,7 (22,3); 400 m V
Tõnu Tšernaut 54,7 (50,1);
110 m tõkkeid IV Neeme Truu-
mees 15,1 (14,3); 400 m tõk-
keid IV Peeter Roosman 1,00,5
(52,2); 800 m III Mati Kärt
1,59,3 (1,56,6); 1500 m I Ain
Mõnjam 4,01,1; 3000 m I Rai-
ner Nõlvak 8,35,5; kaugus IV
Jaak Puskar 6,72 (7,68); 4x100
III TPI (Puskar, Truumees,
Tšernaut, Roosman).

Koondarvestuses oli TPI
Riia ja Vilniuse instituutide
järel kolmandal kohal 83
punktiga; Riia ja Vilniusel
punktide vastavalt 126 ja 107.
Kohalolijad jäid tulemustega
rahuie.

KAIA KIHOJA,
KÜ-71

TÄHELEPANU!

ELKNÜ TPI KOMITEE
KUULUTAB VÄLJA KON-
KURSI OKTOOBRIREVOLU-
TSIOONI 70. AASTAPÄEVALE
PÜHENDATUD PARIMALE
JA TUDENGLIKUMALE LOO-
SUNGITEKSTILE. SELGITA-
TAKSE VÄLJA VIIS PARE-
MAT TEKSTI, MIS KAN-
TAKSE KANGALE JA MIL-
LEGA AUTORID VÕIVAD
OSA VÕTTA 7. NOVEMBRI
DEMONSTRATSIOONIST.

*KIIRUSTAGE KONKURSI-
TÖÖDE TEGEMISE JA ESI-
TAMISEGA: TÄHTAEG ON
22. OKTOOBER. PARIMATE-
LE AUHINNAD!
TEKSTID TUUA ELKNÜ
TPI KOMITEESSE A-III-127!

Üliõpilaste ametiühingu ko-
mitee palub sanatoorsete ja
puhketuusikute tellimused
järgmiseks kalendriaastaks esi-
tada oktoobrikuu jooksul ko-
mitesse A-IV-105.

30. septembril tähistab oma
60. juubelit TPI konstrueeri-
mis-eksperimentaalosakonna
üks teenekamaid töemehi —
VI kategooria tööriistalukksepp
EVALD JÜRGENSON.

E. Jürgenson töötab insti-
tuudis alates 1951. aastast. Ta
on töötanud elektrotehnikas
kateedris laborandina, õppe-
töökojas eksperimentaalmeis-
tina, kino-foto kabinetis kino-
mehaanikuna ning alates 1962.
aastast lukksepp-elektrikuna
ja tööriistalukksepana konst-
ruerimis-eksperimentaalo-
sakkonnas praeguse nimetusega
konstrueerimisbüroos koos teh-
noloogiatalitusega.

E. Jürgenson on oma eriala
spetsialist. Tema poolt valmis-
tatud seadmed ja aparaadid
paistavad silma kõrge täpsuse,
eeskuuliku viimistluse ja suu-
re töökindluse poolest. Peale
peenmehaanikatööde tunneb ta
veel elektrit ja raadioasjan-
dust, on lõpetanud kinomehaa-
nika kooli. Alates 1958. aastast
on tal koostööd Tõnis-
mäe haigla. Dotsept A. Sep-
po pöördus tema poole esma-
kordselt palvega valmistada
mõningad luufiksaatorid roos-
tevataterasest tema eskiiside
järgi. Kogemustega peenme-
haanik realiseeris dotsendi
ideed aparateideks ning alates
1964. aastast on ta neid valmis-
tanud ametlike tellimiste alu-
sel. Sellega on ta teeninud pal-
jude inimeste tänu, kes loot-
setutest luumurdudest on saa-
nud jälle terveks. Seda kinni-
tavat ka temale antud NSV
Liidu Ministrite Nõukogu pree-
mia 1983, Eesti NSV teenelise
ratsionaliseerija aunimetuse
1986, rinnamärk «NSVL lei-
taja» 1987, üks autoritunnistusi
ja 16 ratsionaliseerimisetapa-
neku tunnistust. Tema poolt
valmistatud luufiksaatorid on
korduvalt esitatud NSV Liidu

ja Eesti Rahvamajanduse Saavutuste näitustele ning näitus-
tele välismaal, kust nii instituut
kui ka üksikisikud on saanud
medaleid ja aukirju — E. Jür-
genson sai 1980. aastal pronks-
medali NSV Liidu Rahvamaj-
anduse Saavutuste näituseilt.
E. Jürgenson osaleb aktiiv-
selt ka ühiskondlikus töös.
Instituudis on ta ametiühingu-
komitee ja looduskaitseseltsi
liige. Oli pikka aega teenistu-
jate büroo liige. Vabal ajal te-
geleb juubilar jahispordiga ja
turismiga ning hoolitseb sün-
nikodu eest Palamusel.

Teda on autasustatud TPI
tänukirjaga, ametiühingukomi-
tee tänukirjaga, ametiühingu-
komitee aukirjaga. 1979 sotsia-
listliku võistluse võitja rinna-
märgiga, TPI «50» väikeses mä-
lestusmedaliga ning avaldatud
kiituse rektori käskkirjadega.
Soovime juubilarile jätkuvat
energiat, jõudu ja tervist veel
paljudeks aastateks.

Vastutav toimetaja
R. MIKENBERG

«TALLINNA POLÜTEHNİK»
«ТАЛЛИНСКИЙ ПОЛИТЕХНИК»

Trükkikoht «Ühisel» Tallinn, Pihk t 44/42. Organ parteioma, rektorata, komitee
kõnekoht ja profkoma Tallinnseisega. Тиражажа «Таллинский политехник». Тиражажа «Южисел», Пижк, 40/42.
Toimetuse address: 200108, Tallinn, Ehitajate tee 5, TPI, 3. hoone, tuba 264. Tel. 537-261.
Address redaktsija: 200108, Tallinn, Ehitajate tee, 5, TPI, 3. korpus, kabineta 264, tel. 537-261.

Tell. nr. 3581
MB-08158